

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО, МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

Волкова Д.Є.

*кандидат юридичних наук, доцент,
Національний університет «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМИ ВІДПОВІДНОСТІ ОЗНАК ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СТАНДАРТАМ

Законодавство України про громадські організації оперує термінами «громадська організація», «громадське об'єднання» та «об'єднання громадян».

Відповідно до Закону України «Про громадські об'єднання» від 22 березня 2012 р., громадська організація – це громадське об'єднання, засновниками та членами (учасниками) якого є фізичні особи. Таким чином, громадські організації належать до громадських об'єднань поряд із громадськими спілками. Відмінність громадських організацій від громадських спілок полягає в тому, що:

– засновниками громадських організацій є фізичні особи, а громадських спілок – юридичні особи приватного права;

– членами (учасниками) громадських організацій можуть бути лише фізичні особи, а членами (учасниками) громадських спілок – як фізичні особи, так і юридичні особи приватного права. А громадське об'єднання – це «добровільне об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних та інших інтересів».

Однак, в юридичній літературі виокремленню цих та інших ознак та їхній деталізації приділяється надзвичайно небагато уваги, що негативно впливає на правозастосування у цій сфері.

Питання виокремлення ознак громадських організації та їхньої характеристики було поставлено у низці авторських публікацій (дивись, наприклад, [1–3]). Також питання аналізу ознак громадських організації та їхньої характеристики було у центрі уваги тих вчених, які пропонували авторське визначення поняття «громадська організація (дивись, наприклад, [4–5]). Однак, жоден з українських авторів не досліджував окреслену проблему у контексті відповідних європейських стандартів, до яких слід віднести Рекомендацію № СМ/Rec(2007)14 та Фундаментальні принципи щодо статусу неурядових організацій в Європі.

Громадські організації як такі, що належать до громадських об'єднань, протиставляються іншому виду громадських об'єднань – політичним партіям: «Політична партія – це зареєстроване згідно із законом добровільне

об'єднання громадян – прихильників певної загальнонаціональної програми суспільного розвитку, що має своєю метою сприяння формуванню і вираженню політичної волі громадян, бере участь у виборах та інших політичних заходах» [6]. М. М. Новіков вважає, що політичні партії відрізняються від громадських організацій за порядком утворення [7, с. 92]. Слід зазначити, що ця відмінність не є основною. Основною відмінністю між політичними партіями та громадськими організаціями є мета їхньої діяльності: політичні партії утворюються для реалізації політичних прав, а громадські організації – для реалізації всіх прав та законних інтересів особистості, крім політичних. З цієї тези випливає те, що засновниками та членами політичних партій можуть бути лише громадяни України, що політичні партії утворюються, легалізуються та ліквідуються в особливому порядку тощо.

Одним з дослідників, який визначив ознаки громадських об'єднань, є О. О. Івакін. На його думку, основоположними ознаками громадського об'єднання є:

- добровільний характер утворення, добровільність членства;
- суспільно значущий характер потреб, інтересів, що реалізуються громадськими формуваннями, самостійний, самодіяльний характер функціонування;
- постановка членами громадського об'єднання спільних цілей; наявність вираженої системи безособистісних зв'язків, норм, що знаходять відображення в програмах, статутах об'єднання;
- некомерційний характер діяльності об'єднання [8, с. 9].

Знов-таки в цьому переліку є ознаки, притаманні юридичним особам (статутні документи, безособистісні зв'язки).

Цікавим є визначення Т. Д. Карліної: «...громадським об'єднанням визнається самостійна, самоврядна спільнота фізичних та юридичних осіб, які добровільно об'єдналися на рівних умовах для регулярної реалізації будь-яких суспільно значущих інтересів шляхом постановки спільних цілей і проведення спільної роботи відповідно до обраної програми (статуту)» [9, с. 9]. Вона влучно відмітила таку особливість, яка скоріше притаманна громадським організаціям, ніж громадським об'єднанням, – спільна робота для досягнення поставленої суспільно корисної мети.

Резюмуючи вищезазначене, пропонуємо вважати ознаками громадського об'єднання (які також притаманні громадським організаціям):

- добровільність;
- самоврядність;
- недержавність;
- неприбутковість.

Усі ці ознаки як у частині громадських об'єднань, так і в частині громадських організацій відповідають європейським стандартам. Слід зазначити, що ці ознаки доцільно внести до визначення громадських організацій шляхом вказівки на те, що вони є громадськими об'єднаннями. Саме так їх визначає Закон України «Про громадські об'єднання» від

22 березня 2012 р.: громадська організація – це громадське об'єднання, засновниками та членами (учасниками) якого є фізичні особи.

Список використаних джерел:

1. Волкова Д. Є. Конституційне законодавство про громадські організації: стан та перспективи гармонізації з європейськими стандартами: дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2015. 217 с.
2. Волкова Д. Є. Міжнародні стандарти про внутрішню структуру громадських організацій. Юрид. вісник. 2012. № 1. С. 71–77.
3. Волкова Д. Є. Міжнародні стандарти створення громадських організацій. Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. О., 2012. Вип. 64. С. 88–94.
4. Мішина Н. В. Європеїзація конституційного права України: проблеми і перспективи. Публічне право. 2011. № 3. С. 12–20.
5. Мішина Н. В. Гармонізація законодавства України з правовими позиціями Європейського Суду з прав людини (на матеріалах законодавства про громадські організації). Правничий часопис Донецького університету. 2011. № 2. С. 13–21.
6. Про політичні партії в Україні: Закон України від 5 квітня 2004 р. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 45. Ст. 397.
7. Новіков М. М. Об'єднання громадян у механізмі взаємодії держави і громадянського суспільства: дис. ... канд. юрид. наук. Х., 2002. 175 с.
8. Ивакин А. А. Административно-правовое положение общественных объединений в Российской Федерации: дис. ... канд. юрид. наук. М., 2009. 225 с.
9. Карлина Т. Д. Правовой статус общественных объединений в Российской Федерации: дис. ... канд. юрид. наук. Чебоксары, 2009. 177 с.

Пеньковська С.М.

студент,

*Київський національний університет
імені Тараса Шевченка*

ПРОБЛЕМА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТАТУСУ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ В УКРАЇНІ

Останнім часом європейські держави спрямовують політику на захист національної ідентичності, передусім, державної мови. Україна як держава, що інтегрується до європейського співтовариства, теж ставить розвиток української мови як державної у пріоритет. Проте, наразі проблеми та прогалини у правовому регулюванні статусу державної мови призводять до нігілізму в її застосуванні (за даними статистики, лише 46% українців вживають українську [1]), а в перспективі до її витіснення. Тому актуальним є розроблення ефективного законодавчого регулювання статусу державної мови.

Передусім, необхідно розглянути необхідність збереження статусу державної мови лише за однією, українською мовою, без надання такого статусу іншим. Насправді, дискусії про закріплення на конституційному рівні другої офіційної мови часто виникають на підставі досить значного відсотка